

Kulturhistorisk inventering

**SÖDERBÄRKE
KYRKOGRÅRD**

Bilaga 7, skyddsvärda gravvårdar

Område G

Omslagsfoto, Lovisa Smedberg, Dalarnas museum

Område G

KARAKTÄRISERING

Etablering	1914-1920. Området innehåller främst gravvårdar från tidsperioden 1930-1970.
Historiska gravtyper	Allmänna och enskilda kistgravar.
Terräng och läge	Området är situerat på svagt kuperad mark direkt väster om kyrkogårdens parkeringsplats. Söder om området avslutas kyrkogården med en omgärdningshäck och stängselkedja mot Kyrkogatan. I väst angränsar området till område I respektive J. Området avdelas längs med dess mitt i öst-västlig riktning av område H.
Gångar, vägar och belysning	Området genomlöps av asfaltsbelädda gångvägar utmarkerade på kartan till höger. Utöver dessa finns övervuxen markstensbelagd stig som löper längs områdets ytterkant.
Träd och buskar	Området kringgärdas av björkar och lönn placerade längsmed dess sidor. I områdets nordvästra hörn finns två syréträd som bildar en mindre berså runt en sittplats med fontän. Området innehåller rygghäckar.
Gravvårdar	Allmänna och enskilda gravtyper är tydligt uppdelade i olika rum inom området. De enskilda gravarna är förlagda i ytterrader och avgränsas från de allmänna raderna i områdets mitt av större rygghäckar. Områdets enskilda gravar har oftast en större bredlåg gravvård i grå, röd eller svart granit. Gravvårdarnas storlekar och former är relativt enhetliga. Individuella inslag på gravvårdarna yttrar sig via utmärkande typsnitt eller speciell bildkonst. De flesta av de enskilda gravarna har en befintlig gravvård. Områdets allmänna gravar har små gravvårdar i form av diabas- eller granithällar, låg-smala granitstenar och smides- eller stålkors. Det finns stora skillnader i tätheten på gravvårdar mellan olika rader inom området. Vissa rader är helt belagda med gravvårdar, andra helt tomma. De allmänna gravarna är belagda i kronologisk ordning på samma sätt som beskrivs för de allmänna gravarna i karaktäriseringen och värderingen av område F. Området innefattar ett utmärkande antal smides- och stålkors från tiden kring 1940. Stålkorsen är tillsynes tillverkade av gamla VA-rör med plakett och detaljer i rostfritt stål. Just stålkorsen är mycket karaktäristiska och utgör ett ovanligt inslag på kyrkogården i såväl lokal som regional benämning. Det finns även ett fåtal ovanliga gravvårdar i betong.
Småskalig karaktär	Områdets allmänna rader bär en mycket karaktäristisk småskalighet som rotar sig i gravvårdarnas sammanhållna mindre storlek. Småskaligheten påverkas delvis av inslagen från smides- och stålkors som är högre än övriga gravvårdar.
Fontän med sittplats	I områdets nordvästra hörn finns en liten plats innehållande en fontän samt en bänk placerad mellan två syréträd. Platsen erbjuder fantastiska siktlinjer för område D och Norra Barken (se rapportens baksida).
Samband med andra områden	Området hänger ihop med område H, I och J. Den enda anledningen till att områdena delats upp i fyra separata områden är för att de olika områdena ska kunna bedömas på en rimlig detaljnivå på ett administrativt genomförbart sätt.

Värdering

- Området bär tydliga spår av den historiska indelningen mellan allmänna och enskilda gravar som beskrivs närmare i värderingstexterna för område B och F (se ovan). Uppdelningen mellan allmänna och enskilda gravar är särskilt tydlig inom området eftersom båda gravtyperna förekommer mycket nära varandra i relativt välbevarat skick. Det går även att uppfatta skillnaden mellan gravtyperna genom att jämföra storlek, form och inskriptioner samt genom det stora utrymme de enskilda gravarna får i kyrkogårdsrummet jämfört med de mindre och mer tätt placerade allmänna gravarna.
- Områdets allmänna rader har en mycket karaktäristisk småskalighet. Småskaligheten kontrasteras av en storskalighet bland områdets enskilda gravvårdar samt de monumentala gravvårdarna i område H. Detta förhållande stärker förståelsen för uppdelningen mellan allmänna respektive enskilda gravar.
- Områdets rygghäckar är värdefulla eftersom de ytterligare förstärker förståelsen av områdets uppdelning mellan allmänna och enskilda gravvårdar.
- Området återspeglar på ett mycket tydligt sätt arkitekten Harald Wadsjös idéer om rygghäckar och fondväxter i modernistisk kyrkogårdsarkitektur.
- Området innefattar ett utmärkande antal smideskors samt de mycket karaktäristiska och speciella stålkorsen. Stålkorsen kan vara unika för kyrkogården och värderas således mycket högt. Området innehåller även ett litet antal gravvårdar i betong med frilagd ballast som troligtvis är ganska ovanliga idag. Betonggravvårdarna är gestaltade som tidstypiska gravvårdar i sten men i ett betydligt mer lättarbetat och billigt material.
- Fontänplatsen i områdets nordvästra hörn erbjuder goda siktlinjer över landskapet men är även en mycket värdefull arkitektonisk detalj på kyrkogården.

Urvalspremissor

Gravvårdar som besitter en eller flera skyddsvärda egenskaper (se bilaga 1) tillskrivs mycket högt eller högt skyddsvärde. Inom område G finns särskilt många gravvårdar med de skyddsvärda egenskaperna:

- Del av värdefullt sammanhang
- Konstnärlig utformning i form av värdefulla typsnitt
- Lokalt hantverk
- Lokalt material
- Ovanlig

Vissa gravvårdar har speciella egenskaper som på ett mycket pedagogiskt sätt framhäver områdets uppdelning mellan allmänna och enskilda gravar. Det rör sig främst om:

- Mindre gravvårdar i form av hållar, kors och lågsmala gravstenar placerade tätt inpå varandra i områden eller längs allmänna rader.
- Gravvårdar i allmänna rader där gravvårdarnas årtalsinskriftioner tydligt påvisar att gravvårdarna är uppförda på linje i den ordning de begravna gick bort.
- Välbevarade större gravvårdar placerade framför rygghäck i områdets ytterrader.
- Gravvårdar över familjegravar placerade i områdets ytterrader.

Gravvårdar med ovanstående egenskaper tillskrivs mycket högt skyddsvärde.

Särskilt skyddsvärda gravvårdar

Gravnummer	Ålder	Enskilda gravar, namn på grav	Skyddsvärde
G5-6	1962	Anna Jansson	Mycket högt
G9-10	-	Erik och Per Larsson	Mycket högt
G36	1954	Tilda Bäckström	Mycket högt
G37	1953	A Ludvik Andreasson	Mycket högt
G38	-	Gustaf Larsson	Mycket högt
G39	-	Westergårds	Mycket högt
G40	1958	Viktor Ottosson	Mycket högt
G42	1961	Algot Nyman	Mycket högt
G43	-	Gunnar Olsson	Mycket högt
G46	1960	Emil Gustavsson	Mycket högt
G47	1959	Hilda Persson	Mycket högt
G48	1963	Karl Andersson	Mycket högt
G49	1958	Kerstin Lindberg	Mycket högt
G50	1960	Anna Persson	Mycket högt
G72	1961	Gustav Pettersson	Mycket högt
G79-80	1963	Ernst Andersson	Mycket högt
G81	1924/1956	Erling/Alfred Andersson	Mycket högt
G82-83	-	Erik Ekman	Mycket högt
G85	-	Karl Mossberg	Mycket högt
G87-88	-	August Persson	Mycket högt
G89	-	P A Norström	Mycket högt
G92	1935	A. S. Andersson	Mycket högt
G93-95	-	P A Furubom	Mycket högt
G99	1945	Albert Wedberg	Mycket högt
G100-101	-	Johan Haglund	Mycket högt
G102-103	1944	Mathilda Andersson	Mycket högt
G106	1945	Emma Johansson	Mycket högt
G110	1932	J V Lindblad	Mycket högt
G111-112	-	Ingvar Svensson	Mycket högt
Gravnummer	Årtal	Allmänna gravar, namn på grav	Skyddsvärde
G641	1942	Jan Fredrik Persson	Mycket högt
G644	-	F. Eriksson	Mycket högt
G648	1942	Hulda Carlsson	Högt
G650	-	-	Högt
G660	-	Johanna Larsson	Högt
G665	1943	-	Mycket högt
G667	1942	Stig Gunnar Karlsson	Mycket högt
G674	1941	Erika Wallin	Mycket högt
G676	1941	Emil Alexander Carlbon	Mycket högt
G692	1941	Karl Vilhelm Söderlund	Mycket högt
G697	1941	Astrid Strömberg	Mycket högt
G700	1941	Karolina Söderlund (född Andersson)	Mycket högt
G701	1941	Gustav Persson	Mycket högt
G741	-	C Carlsson	Mycket högt
G742	-	Persson	Högt
G743	1940	Greta Andersson	Mycket högt
G748	1939	Johan Eriks Pettersson	Mycket högt
G755	1939	Johanna Eriksson	Mycket högt
G769	-	Mor	Mycket högt
G777	-	August Andersson	Högt
G778	1937	K. J Gustavsson	Högt
G787	-	Anna Kajsa Forsberg	Mycket högt

G790	1937	Karolina Eriksson	Mycket högt
G794	-	-	Högt
G795	-	Larsson	Högt
G799	-	Karl Strömberg	Mycket högt
G800	1938	Alma Nordkvist	Mycket högt
G802	1938	J Destgren	Mycket högt
G804	1938	Gustav Persson	Mycket högt
G808	1938	Knut Nyman	Mycket högt
G811	1938	Johanna Gustava Jansson	Mycket högt
G827	1944	Mathilda Hjelm	Mycket högt
G828	-	K E Hammarström	Mycket högt
G829	1944	Johan Enström	Mycket högt
G831	1980	Ernst	Mycket högt
G832	-	Far	Mycket högt
G834	1943	Hanna Elisabeth Eriksson	Mycket högt
G838	1943	A Englund	Mycket högt
G840	-	-	Mycket högt
G847	1945	J G Silén	Mycket högt
G849	1945	Augusta Caeleem	Mycket högt
G850	1945	Vilhelm Andersson	Mycket högt
G851	1945	Fredrik Persson	Mycket högt
G852	-	Hanna Johansson	Mycket högt
G853	1945	K O Nordström	Mycket högt
G854	1945	Mathilda ...sson	Mycket högt
G855	1945	K J Sandberg	Mycket högt
G874	1947	Axel Andersson	Mycket högt
G877	1947	-	Mycket högt
G878	-	-	Mycket högt
G883	-	Johan Gustavsson	Mycket högt
G886	1946	Johanna Albertina Bohlin	Mycket högt
G888	1946	Kristina	Mycket högt
G891	-	Edvin och Hulda Nordfeldt	Mycket högt
G892	1948	Sofia Norgren	Mycket högt
G895	-	Konrad Engström	Mycket högt
G896	1948	Karl Persson	Mycket högt
G901	1948	Albert Andersson	Mycket högt
G911	-	Anna	Mycket högt
G917	-	Per Söderström	Mycket högt
G924	1950	Albert Larsson	Mycket högt
G926	-	Mor	Mycket högt
G927	-	Maria Hammarström	Mycket högt
G931	1950	Johan Oskar Millwed	Mycket högt
G934	1949	Christer...	Högt
G936	1949	Hilda Persson	Mycket högt
G942	1949	E H Pettersson	Mycket högt
G943	1949	Karolina Danelius	Mycket högt
G944	1949	S K Silén	Mycket högt

